

Харченко В. М.,
здобувач
Науково-дослідного інституту публічного права

ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМІХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРИНЦІПІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

CHARACTERISTICS OF SOME SPECIAL PRINCIPLES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE LEGAL-ORGANIZATIONAL FUNCTION OF STATE BY THE BODIES OF THE PROSECUTOR OF UKRAINE

У статті визначено систему спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами прокуратури України, на основі доктринальних положень і загальних підходів щодо розуміння правових засад надано характеристику окремим її елементам.

Ключові слова: *принцип, правоохранная функция государства, органы прокуратуры, основные засады деятельности прокуратуры, специальные принципы.*

В статье определена система специальных принципов реализации правоохранительной функции государства органами прокуратуры Украины, на основе доктринальных положений и общих подходов понимания правовых основ охарактеризованы отдельные ее элементы.

Ключевые слова: *принцип, правоохранительная функция государства, органы прокуратуры, основные принципы деятельности прокуратуры, специальные принципы.*

The article defines the system of special principles for the implementation of the law enforcement function of the state by the bodies of the Ukrainian procuracy and on the basis of doctrinal provisions and general approaches to understanding legal foundations certain of its elements are characterized.

Key words: *principle, law enforcement function of state, prosecutor's office, basic principles of prosecutor's office, special principles.*

Постановка проблеми. Правоохранна функція справедливо вважається однією з основних внутрішніх функцій держави, оскільки від повноти її реалізації залежить рівень національної безпеки та стан правопорядку в суспільстві. Безпосередньо сама держава не в змозі забезпечити виконання тих чи інших функцій, іх вона реалізує через органи державної влади, зокрема систему правоохоронних органів, де прокуратурі відведено особливе місце.

Прокуратура України сьогодні перебуває в стані оновлення в результаті масштабної реформи правоохоронних органів. У зв'язку із чим перед державою поставлена ціла низка завдань: від перегляду повноважень прокурорів до забезпечення їх ефективної діяльності. Останнє завдання не може бути вирішено без перегляду фундаментальних основ діяльності зазначеного органу – принципів, на основі яких прокурори провадять свою професійну діяльність. Між такими засадами та роботою прокуратури, зокрема реалізацією правоохоронної функції держави, є досить тісний взаємозв'язок: чим повніше обґрунтоване іхнє змістовне наповнення, тим ефективнішим буде їх втілення. Основні засади діяльності прокуратури дотепер не мають системного тлумачення, тому вирішення даного питання актуальне.

Стан дослідження. Змісту принципів діяльності органів прокуратури приділено достатньо багато уваги вченими в різних правових сферах, здебільшого в науці кримінального права та реалізації правосуддя (Н. Голубєва, В. Городовенко, О. Кучинська, А. Лужанський, Т. Цувіна), а також на загально-

правовому рівні (Ю. Аленін, О. Івакін, С. Ківалов, Т. Клименко, Л. Кормич, Р. Мінченко, М. Оленин). Особливо цінними для нашого дослідження стали роботи таких учених, як: Д. Добривольський, А. Лапкін, О. Проневич, Є. Шаблін, в яких висвітлювались окремі засади діяльності органів прокуратури. Проте, хоча наведені наукові праці і містять ґрунтовну характеристику тих чи інших принципів, зокрема принципів діяльності органів прокуратури, вони не досліджувались у комплексі, як цілісна система принципів реалізації правоохоронної функції держави органами прокуратури України.

Мета статті випливає з важливості розуміння змістового наповнення кожного окремого принципу діяльності прокуратури, на основі яких даний орган реалізує правоохоронну функцію держави, оскільки від правильності розуміння основоположних засад діяльності залежить ефективність її провадження, що неможливо без визначення загальної системи даної групи принципів.

Виклад основного матеріалу. Спеціальні принципи виконання правоохоронної функції держави органами прокуратури унікальні: поруч з іншими принципами (конституційні та галузеві), які характерні для суб'єктів або кола діяльності, серед яких прокуратура України, саме спеціальні принципи відбивають усю своєрідність і специфіку роботи даного органу в межах визначених законом повноважень, а отже, втілюються в процесі реалізації одного із провідних напрямів діяльності прокуратури – здійсненні правоохоронної функції держави. Такі принципи

найчастіше закріплюються в основних нормативно-правових актах, що визначають засади діяльності відповідних органів, тому цілком логічним є те, що спеціальні принципи реалізації правоохоронної функції держави органами прокуратури закріплено в ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]. У свою чергу, ми б хотіли звернути увагу на останній принцип, який деталізовано в не менш важливому правовому акті – Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів, затвердженному 27 квітня 2017 р. [2], він поєднує в собі ще низку принципів, які встановлюють морально-етичні засади поведінки прокурорів, по суті є узагальнюючим щодо останніх принципів, серед яких такі: «верховенства права та законності; поваги до прав і свобод людини і громадянина, недопущення дискримінації; незалежності та самостійності; політичної нейтральності; презумпції невинуватості; справедливості, неупередженості та об'єктивності; професійної честі і гідності, формування довіри до прокуратури; прозорості службової діяльності, конфіденційності; утримання від виконання незаконних наказів та вказівок; недопущення конфлікту інтересів; компетентності та професіоналізму; доброчесності, зразковості поведінки та дисциплінованості; поваги до незалежності суддів» [3] (ст. 4 Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27 квітня 2017 р.). Сьогодні залишається чинною попередня редакція нормативно-правового документа, в якому визначені основні принципи професійної діяльності працівників прокуратури, – Кодексу професійної етики та поведінки працівників прокуратури від 28 листопада 2012 р. № 123, в якому закріплений інший перелік принципів професійної етики та поведінки працівників прокуратури, а саме: «верховенства права та законності; поваги до прав і свобод людини і громадянина; незалежності та самостійності; політичної неупередженості та нейтральності; толерантності; рівності перед законом, презумпції невинуватості; справедливості та об'єктивності; професійної честі і гідності, формування довіри до прокуратури; конфіденційності; прозорості службової діяльності; утримання від виконання незаконних рішень чи доручень; недопущення конфлікту інтересів; компетентності та професіоналізму; зразковості поведінки та дисциплінованості» [3]. З огляду на те, що наведені переліки відрізняються один від одного, а обидва нормативно-правові акти, де вони містяться, залишаються чинними, постає логічне запитання: якими саме принципами прокурори повинні керуватися під час здійснення своєї професійної діяльності? З метою розв'язання такої законодавчої плутанини вважаємо необхідним визнати Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури від 28 листопада 2012 р. № 123 таким, що втратив чинність унаслідок своєї неактуальності та невідповідності нормам національного законодавства (у контексті уповноважених суб'єктів його затвердження).

Коли ми говоримо про реалізацію правоохоронної функції держави органами прокуратури, ми маємо на увазі не лише безпосередньо прокуро-

рів, а й інших працівників, що проходять державну службу в прокуратурі, тому вважаємо необхідним під час комплексного дослідження розглядати і засади, якими керуються такі особи у своїй професійній діяльності, що сприяє виконанню правоохоронної функції держави. До останніх Законом України «Про державну службу» віднесено такі принципи: верховенства права; законності; професіоналізму; патріотизму; доброчесності; ефективності; забезпечення рівного доступу до державної служби; політичної неупередженості; прозорості; стабільності (ст. 4) [4].

Наведене дає можливість сформулювати перелік спеціальних принципів, якими керуються органи прокуратури України (як прокурори, так і особи, які проходять державну службу) у процесі виконання ними правоохоронної функції держави чи сприяння її реалізації: 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; 2) законності, справедливості, неупередженості й об'єктивності; 3) територіальності; 4) презумпції невинуватості; 5) незалежності прокурорів; 6) політичної нейтральності прокуратури; 7) недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади; 8) поваги до незалежності суддів; 9) прозорості діяльності прокуратури; 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки; 11) професійної честі і гідності, формування довіри до прокуратури; 12) конфіденційності; 13) утримання від виконання незаконних наказів та вказівок; 14) недопущення конфлікту інтересів; 15) компетентності та професіоналізму; 16) доброчесності, зразковості поведінки та дисциплінованості; 17) патріотизму; 18) ефективності; 20) забезпечення рівного доступу до державної служби; 21) стабільності. Розглянемо зміст окремих принципів реалізації правоохоронної функції держави органами прокуратури.

Головним утворюючим елементом *принципу справедливості* (п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) є визначальна суспільна цінність – справедливість (слово етимологічно походить від слова «право» – «правова основа, принцип загальної формальної рівності й свободи» [5, с. 6], буквально означає: «1) діючий неупереджено; відповідний істині; 2) істинний, правильний; 3) здійснюваний на законних і чесних підставах» [6, с. 674]). Вона відіграє важливу роль у різних сферах суспільного життя та може виступати як моральна, етична, соціальна й інші категорії.

Р. Мінченко розглядає справедливість як наукову категорію та зазначає, що це «одна з фундаментальних цінностей суспільно-політичного життя, що випливає із принципу врівноваженості в соціальних відносинах прав і обов'язків людей, інтересів суспільства й особи. Соціальна справедливість є також відповідністю до рівності й свободи, тісно переплітаючись з ідеями гуманізму, справжнього народовладдя та активного служіння Батьківщині» [7, с. 23]. Розглядаючи справедливість в сучасному суспільстві, Т. Клименко акцентує увагу на тому, що часто

вона сприймається як безпосереднє забезпечення прав, свобод та інтересів особи, а «ухвалення справедливого рішення в справі на рівні суспільства полягає у врахуванні різноманітних інтересів і знахіджені компромісів» [8, с. 135]. Схожої думки дотримуються В. Городовенко [9, с. 23] та М. Оленин [10, с. 111]. Н. Голубева зазначає, що принцип справедливості «вимагає відповідності між діями та їхніми соціальними наслідками» [11, с. 106], позначається на методі, за допомогою якого регулюються відносини у сфері приватного права, шляхом здійснення взаємних поступок їх учасниками.

Уявлення про справедливість беруть свій початок з історичних подій, духовних надбань, загальнновизнаних правил поведінки, що сформувалися впродовж багаторічного суспільного розвитку. Грунтуючись на простих чеснотах, істинності загальнозвизнаних уявлень про добро та зло, справедливість є важливим соціальним фундаментом, на якому будеться не тільки майбутнє та розвиток сучасного демократичного суспільства, а і його відносини з державною владою, забезпечуючи стабільність усередині суспільства. Принцип справедливості нерідко пов'язують з такою моральною якістю, як чесність, яка притаманна людям, «котрі насправді вважають, що любити ближнього треба не лише на словах, а й підтверджувати справами і вчинками» [12, с. 33], а також правилом, згідно з яким «люді одержують таке ставлення, на яке вони заслуговують» [13, с. 191]. Справедливість зароджується в умовах визнання особистості як самостійної одиниці і водночас як одиниці суспільства – громадянина окремої держави, існування якої неможливе без балансування інтересів перших і останніх, яке має здійснюватися на принципі справедливості.

За таких обставин прокуратура, представляючи органи державної влади, повинна співірно враховувати інтереси держави та громадян. Працівник органів прокуратури як самостійний індивід у процесі своєї життєдіяльності формує власне уявлення про справедливість. Характерно й те, що «обидві справедливості» взаємопов'язані та втілюються в одному принципі, який реалізується органами прокуратури (посадовими особами) у процесі виконання правоохоронної функції держави як одна із засад діяльності, регламентуючи необхідність не тільки додержання чинного законодавства, а і демонстрації чесності та сповідування правди, шанобливого ставлення до кожної особи під час спілкування та різних процесуальних дій, ставлячи пріоритетом істину як категорію добра, уникаючи всього негативного, що їй протистоїть як зло.

Примітним є й те, що справедливість прямо не передбачена ні матеріальними, ні процесуальними нормами національного законодавства: у них лише відбиваються її результати, тому категорія справедливості – це те, що існує в кожній людській свідомості, є загальноприйнятим для всього суспільства на даний період часу. Наприклад, обрана міра покарання повинна відповідати вчиненому правопорушенню та співвідноситися з тяжкістю

останнього – це є особливо важливим в контексті обрання покарання для винної особи чи компенсації шкоди, завданої особі чи державі. Якщо говорити про суб'єктивну справедливість працівників прокуратури як окремих індивідів, то вона повинна проявлятися не тільки в повазі до кожного громадянина, а й тоді, коли законодавство має певні прогалини, у таких випадках працівники прокуратури мають керуватися принципом справедливості, тобто діяти так, як прийнято в суспільстві: засуджувати те, що зазвичай засуджується, відстоювати інтереси тих, на чиєму боці правда.

Значущість принципу справедливості під час виконання правоохоронної функції органами прокуратури полягає в тому, що він, по-перше, регламентує необхідність співірності публічних і приватних інтересів; по-друге, опосередковано втілюється в правових нормах; по-третє, виражає морально-етичні цінності суспільства, що формувалися протягом багатьох років; по-четверте, слугує негласним позитивним засобом подолання прогалин у законодавстві; по-п'яте, є фундаментом для розбудови стабільних і прогресивних взаємовідносин незалежно від особливості і характеру останніх (службових, особистих тощо).

Сутність *принципу неупередженості* (п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) ми пропонуємо дослідити через його реалізацію в процесі відправлення правосуддя судами, тому що саме в діяльності суду цей принцип розглядається найбільш повно. Так, А. Лужанський і Т. Цувіна вважають можливим розглядати неупередженість на двох рівнях, об'єктивному та суб'єктивному. Об'єктивна неупередженість безпосередньо стосується побудови судової системи й організаційно-функціональних питань, а також унеможливлює сумніви щодо правильності здійснюваних судом дій, а суб'єктивна – стосується особи судді та проявляється в його власних переконаннях і поглядах [14, с. 107; 15, с. 20–25]. Екстраполюючи наведене на діяльність органів прокуратури під час реалізації правоохоронної функції держави, вважаємо за можливе представити її на двох рівнях: 1) об'єктивному, що поширюється на органи прокуратури України, які під час виконання правоохоронної функції в межах законодавства представляють і охороняють інтереси громадян і держави, а не свої власні або будь-які інші незаконні інтереси третіх осіб, те саме стосується організації роботи структурних підрозділів прокуратури, яка повинна забезпечити виконання поставлених завдань, а не задовольнити чийсь інтереси, наприклад, шляхом необґрутованого збільшення штату; 2) суб'єктивному, який стосується кожного окремого працівника прокуратури, насамперед прокурорів, які повинні утримуватися від будь-яких дій, спрямованих на задоволення особистих необґрутованих інтересів або інтересів третіх осіб, демонструвати свою неупередженість у процесі службової діяльності. Форма вигоди (матеріальна чи нематеріальна), яку отримує працівник або орган прокуратури за здійснення упереджених дій, не має жодного значення, важливим є недопущення факту їх здійснення.

Пізнання особою будь-якого явища повинно відбуватися за допомогою об'єктивного підходу до його розгляду, оскільки лише за таких умов вбачається можливим пізнати його змістовну сутність. Для співробітників прокуратури будувати процес пізнання на принципі об'єктивності (п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) є вкрай актуальним, оскільки він пряме стосується реалізації правоохранної функції держави – охорони інтересів держави чи її громадян. Вважаємо слушною тезу О. Івакіна, який акцентує увагу на тому, що «головне в принципі об'єктивності – це спрямованість на те, щоб зрозуміти світ і будь-яку складову його частину такими, які вони були, є чи можуть бути <...>. У цьому сенсі «суб'єктивність» як альтернатива об'єктивності – це альтернатива хибності знання його істинності» [16, с. 99]. Проте це не означає виключення суб'єктивного пізнання в процесі осмислення тієї чи іншої події, оскільки це практично неможливо: будь-яка людина, сприймаючи явище, ніби «пропускає» його крізь через власний світ, оцінює його з урахуванням власних поглядів і переконань. Тобто завжди наявний елемент суб'єктивності, тому основним завданням працівників органів прокуратури стає правильне поєднання суб'єктивного й об'єктивного аспектів у процесі пізнання, недопущення домінування першого над останнім.

Принцип територіальності (п. 3 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) реалізується на основі загального державного устрою й адміністративно-територіального поділу, втілений у безпосередній діяльності органів прокуратури: кожний орган прокуратури виконує поставлені перед ним завдання на визначеній території, окрім Генпрокуратури, компетенція якої поширюється на всю територію України, у межах окремих напрямів діяльності (маються на увазі військові прокуратури на чолі з Головною військовою прокуратурою, Спеціалізована антикорупційна прокуратура), поширюючись на систему прокуратури. У свою чергу, систему прокуратури у відповідній ієархії становлять: «1) Генеральна прокуратура України; 2) регіональні прокуратури; 3) місцеві прокуратури; 4) військові прокуратури; 5) Спеціалізована антикорупційна прокуратура» (ч. 1 ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» [1]). Регіональні та місцеві прокуратури становлять базу загальної системи, Генпрокуратура України – орган вищого рівня, а військові прокуратури разом зі Спеціальною антикорупційною прокуратурою мають особливу компетенцію й окремі завдання.

Під час розгляду *принципу незалежності* (п. 5 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) не можна залишити поза увагою думку О. Проневича, який зазначив: «Принцип незалежності прокуратури є похідним від конституційного принципу незалежності правосуддя. Він унеможлилює будь-який зовнішній тиск на прокуратуру як стрижневий елемент правоохранної системи та передбачає підпорядкування прокурора під час виконання процесуальних повноважень виключно Конституції та законам» [17, с. 8]. Прийнято розрізняти дві струк-

турні складові частини даного принципу: перша відображає зовнішню незалежність прокуратури як органу державної влади від усіх інших суб'єктів у межах наявних правовідносин, а друга характеризує індивідуальну незалежність прокурора й інших співробітників, зокрема в межах службових відносин усередині самого державного органу [18, с. 188; 19, с. 9]. Перша складова частина принципу випливає з положень ст. ст. 6 і 131–1 Основного закону України, за якими прокуратура не належить до жодної з гілок влади, отже, не підпорядковується їм. Така незалежність поширюється на діяльність прокурорів як в управлінських сферах, у сфері фінансового забезпечення також, так і щодо ухвалення рішень у межах повноважень, визначених законодавством. Друга складова частина, яка безпосередньо стосується прокурорів, передбачає можливість останніх самостійно ухвалювати рішення з питань, що належать до їхньої компетенції, остання окреслює межі незалежності прокурорів, тим самим унеможлилює беззаконня чи свавілля. Наприклад, у кримінальному судочинстві «дана засада визначає як процесуальну самостійність прокурора в кримінальному судочинстві, так і його незалежність від інших органів і осіб, що можуть і не бути учасниками кримінального провадження: окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських організацій, засобів масової інформації тощо» [20, с. 442].

Дещо іншу структуру даного принципу у своєму монографічному дослідженні наводить Д. Добровольський, який пропонує «незалежність прокуратури розглядати за такими критеріями: 1) об'єктивний, який передбачає створення в державі таких умов функціонування прокуратури, що мінімізують можливості незаконного втручання; 2) суб'єктивний, який, у свою чергу, поділяється на два підвіди: а) внутрішній – прокурори повинні почувати себе незалежними при здійсненні покладених на них завдань; б) зовнішній – громадяни повинні бути переконані в тому, що органи прокуратури функціонують без незаконного впливу на їх організацію та діяльність» [19, с. 15], проте зауважимо, що така структурна реформа жодним чином не впливає на змістову наповненість принципу незалежності органів прокуратури взагалі.

Отже, принцип незалежності органів прокуратури, з одного боку, регламентує їхню відособленість від інших органів державної влади та забезпечує автономність і самостійність під час виконання завдань, які стоять перед органами прокуратури, зокрема в процесі реалізації правоохранної функції держави. З іншого боку, принцип незалежності має індивідуальний характер та стосується насамперед прокурорів: вони в межах своїх повноважень мають право ухвалювати рішення та здійснювати необхідні процесуальні дії на власний розсуд, такі дії не потребують попереднього погодження з їхнім керівництвом.

Принцип політичної нейтральності прокуратури (п. 6 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) передбачає абсолютно безпристрасне ставлення до політичних партій і рухів, а також пряму заборону

брати в них участь, використовувати їхню символіку на робочому місці, навіть у побутових цілях (наприклад, ручка чи чашка). Органам прокуратури та їх працівникам має бути гарантована незалежність від будь-яких політичних сил, а службові відносини з політичними представниками мають бути максимально відкритими та прозорими. Прокуратура перебуває остоною всього політичного життя, останнє не повинно впливати на її діяльність загалом і на виконання правоохоронної функції держави зокрема, а всі політичні події мають сприйматися як об'єктивна дійсність, без надання коментарів щодо них.

Принцип недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади (п. 7 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) пов'язаний з іншими засадами діяльності органів прокуратури, під час реалізації ними правоохоронної функції держави також, а саме принципами законності та політичної нейтральності. Від органів прокуратури вимагається будувати відносини з органами законодавчої, виконавчої та судової влади лише в межах норм, передбачених чинним законодавством України. Фактично це означає, що органи прокуратури мають право втручатися в діяльність перелічених органів за однієї умови: коли їхні дії чи бездіяльність (ухвалення чи неухвалення рішення) суперечать правовим нормам і тим самим порушують права, свободи й інтереси третіх осіб, які охороняє прокуратура. Таке правило не поширюється на взаємодію органів прокуратури з іншими органами державної влади з метою утвердження законності, зменшення рівня злочинності, реалізації правоохоронної функції держави тощо, але і таке обмеження не повинно виходити за рамки норм чинного законодавства.

Повага до незалежності суддів із боку органів прокуратури (п. 8 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) як принцип діяльності останніх відіграє значну роль під час реалізації правоохоронної функції держави всіма зазначеними органами, яку кожний із них виконує в межах власної компетенції. Зокрема, працівники прокуратури не можуть публічно (у засобах масової інформації або в мережі Інтернет також) виражати сумніви щодо законності ухвалених судами рішень або інших дій суддів, це стає можливим лише в процесі оскарження судо-

вого рішення. Під час реалізації зазначеного принципу окрема роль відводиться додержанню етичних правил поведінки прокурора, останній у процесі таких взаємовідносин повинен бути ввічливим, коректним, тактовним, принциповим, справедливим, вимогливим тощо.

Принцип прозорості діяльності прокуратури (п. 9 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» [1]) під час виконання правоохоронної функції держави реалізується в декількох напрямах. Перший з яких спрямований на виключення корупційних діянь шляхом проведення відкритого конкурсного відбору для осіб, які претендують на посаду прокурора, із цією метою можуть залучатися представники громадськості й інші особи. Другий стосується надання вільного доступу громадянам до інформації, яка не має ознак конфіденційності, зокрема шляхом інформування громадян керівниками прокуратур вищого рівня про діяльність органів прокуратури та виданням підзаконних нормативно-правових актів щодо вирішення організаційно-функціональних питань. Сутність третього напряму полягає в тому, що органи прокуратури не мають права відмовляти фізичним і юридичним особам у запитах про надання інформації, на яку вони мають встановлене законом право, окрім того, такі відповіді мають бути своєчасними, достовірними й інформативними.

Висновки. Охарактеризована нами система принципів дає можливість говорити про те, що всі вони тісно взаємопов'язані та частково відтворюють один одного. Якість реалізації майже кожного принципу залежить від особистих якостей працівника органів прокуратури, тому під час обрання кандидатів на такі посади цей аспект необхідно враховувати як один із найважливіших. Значущим є також глибоке розуміння змістового наповнення таких засад, у поєднанні з їх регулярним виконанням, яке потребує нагляду та контролю, чому сьогодні не приєдлено належної уваги. Okрім того, із проведеного аналізу вбачається наявність прогалин у врегулюванні ієрархічних відносин між керівниками органів прокуратури та їхніми підлеглими щодо їхніх робочих стосунків і шанобливоого ставлення керівників до підпорядкованих їм працівників, що на практиці призводить до грубості та відкритого хамства з боку керівництва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про прокуратуру: Закон України від 20 січня 2016 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2–3. Ст. 12.
2. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27 квітня 2017 р. (затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів). URL: https://www.cct.com.ua/2017/27.04.2017_3p.htm.
3. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури, затверджений наказом Генпрокурора України від 28 листопада 2012 р. № 123. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=182040.
4. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889–VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43.
5. Кучинська О. Зміст принципу справедливості у кримінальному судочинстві України. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2011. № 1 (3). С. 10–12.
6. Ожегов С. Словарик русского языка / под ред. Н. Шведової. М.: Рус. яз., 1981. 674 с.
7. Мінченко Р. Принцип справедливості як основний критерій взаємодії особистості та державної влади. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / редкол.: С. Ківалов (голов. ред.), Л. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. Алєнін та ін.; МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. Одеса: Фенікс, 2011. Вип. 42. С. 21–26.

8. Клименко Т. Справедливость как принцип права. Вектор науки ТГУ. 2011. № 1 (4). С. 135–137.
9. Городовенко В. Принцип справедливості судової влади: загальнотеоретичні аспекти. Адвокат. 2012. № 2. С. 20–24.
10. Оленин Н. Принцип справедливости и право Российской Федерации. Вестник Томского государственного университета. 2010. № 332. С. 111–112.
11. Голубєва Н. Поняття та система принципів цивільного процесуального права. Актуальні проблеми держави і права. 2010. С. 103–114.
12. Корж В. Справедливість – поняття організаційне. Віче. 2007. № 9. С. 31–34.
13. Кирилюк Ф. Філософія політичної ідеології: навч. посібн. К.: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
14. Щувіна Т. Незалежність суду як елемент права на суд у цивільному судочинстві. Юрист України. 2014. № 2. С. 101–109.
15. Лужанський А. Безсторонній суд як об'єкт доступу в контексті міжнародних зобов'язань України. Вісник Верховного Суду України. 2012. № 2. С. 20–25.
16. Івакін О. Об'єктивність як неодмінний принцип пізнання. Актуальні проблеми держави і права. 2006. Вип. 29. С. 99–102.
17. Проневич О. Принцип незалежності прокуратури: догматично-правова інтерпретація та правова регламентація. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2014. № 4. С. 6–16.
18. Шаблін Є. Розвиток принципу незалежності прокуратури у національному законодавстві в контексті незалежності Генерального прокурора України. Вісник кримінального судочинства. 2016. № 3. С. 186–192.
19. Добровольський Д. Незалежність як засада організації та діяльності органів прокуратури: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Одеса, 2017. 20 с.
20. Лапкін А. Принципи участі прокурора у кримінальному провадженні. Актуальні проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства й удосконалення діяльності судових і правоохоронних органів України: мат. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 20 квітня 2012 р. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. С. 439–444.